

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita B. Francisci Salesii, Episcopi Et Principis Gebennensivm Meritissimi

Maupas du Tour, Henri Chauchon de

Coloniæ Ubiorum, 1663

Cap. X. Morbum mors consecuta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42882

est S. Augustinus (d) Cornelium Celsum damnare, qui malorum omnium gravissimum in corporis infirmitate collocavit: & tamen facere meritò potuisse videatur; neque enim qui careat bono non omnium maximo, non is idcirco in gravissimo malorum versatur: cumque firma valetudo, commodaque cetera, quæ ad corpus pertinent, sint bona mediocria tantum; non potest ex illorum jacturâ extremum malorum existere. Sapientius Gentium Doctor (e) tradit, *Virtutem in infirmitate perfici.* Quare gloriabatur fidelis famulus Dei in infirmitatibus suis, ut inhabitaret in ipso virtus Christi.

(d) Solil. c. 12. (e) 2. Cor. 12.

CAPUT X.

Morbum mors consecuta.

Quæ dolorem capitis non patimur benigne, inquit acerrimè S. Augustinus, (a) quomodo pro Christo abscissionem pateremur? qui flagellum timent, quomodo tormenta sustinerent? Omnino neutiquam ex nulla etiam mollium horumce hominum Franciscus fuit: quia totâ vitâ aliquid perpeffus est, quod haud abominabile, si fas dicere, fuerit Martyrio. Semper gravissimis laboribus exercitus est: nullam defangationem refugit: nunquam pepercit valetudinis accutit, quoties gloria Dei agebatur, aut animarum utilitas. Quod si talis vita fuit, qualem tandem mortem ejusdem fuisse censebitis? Et quidem ex Psalmographo, (b) *Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus; ex effato autem Sapientis, (c) Non tanget illos*

(a) Lib. 3. de Claustr. (b) Psal. 115. (c) Sa. 3.

384 VITÆ B. FRANCISCI SALESII
illos tormentum mortis, quod eorum animas sent in
manu Dei. Planè momentum extremum vitæ ipso-
rum mortalis, initium triumphii eorundem est,
corporisque dissolutio, ipsorum animas cum sum-
mo bono copulat, hoc est, cum Deo, quo frui iam
tunc, atque adeò beati esse incipiunt. Talis Fran-
cisii Salesii mors fuit: anima ejus utique in manu
Dei fuit, qui ad extremum usque vitæ diem ad Do-
mini Dei sui gloriam laboraverit: in morbo ipso,
quamlibet molesto atque vehementi, atque in
symptomatis apoplexiæ, quâ pridie quàm è vivis
excederet, correptus est, dicere cum sponsa Can-
tici potuit, (d) *Ego dormio* (somno enim gravissimo
corpus obruebatur) & *cor meum vigilat*, per Dei
amorem: ut enim ejusdem verbis in Theotimo
utamur, certum est ipsum ob amorem, in amorem,
atque ex amore obiisse. Nimirum, ut vitam totam
impenderat amori, ut morbum suum amori conse-
cravit; ita ex amore mortuus est. Quid amoris Dei
est ergò, & fecerit, & toleraverit in vita, abundè olle-
sum à nobis est: declarandum nunc, quid in eodem
amorem in morte effecerit, ipsum videlicet non ex
amore minùs, quàm ex dolore obiisse. Laniena fuit
medentium vexatio: cauterium candens, novacula,
cantharides, sectiones, pulvisculi ad ciendam
sternutationem vehementiores, aliæque id genus
Pharmacopolarum Chirurgorumque cruciamen-
ta adhibita abundè: nec tamen unquam aeger de
animi tranquillitate discessit; neque quidquam au-
fecit, aut prolocutus est impotentiùs: JESU rati-
onem & MARIÆ nomina iterabat frequens, vultu
femi-

(d) Cant. 5.

vultu semper sereno, mente placidâ : ut in illum quoque convenire videatur illud Prophetæ, (e) *Tanquam ovis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram condente se sine voce, sic non aperuit os suum*: quoniã sic placitum Deo esse intelligebat. Cùm quæsitû ex eo esset, num pharmaci nescio quid haustus lubenter esset; & num ignium vim novaculaeque sentiret, quibus corpus lancinabatur? *Sentio enim, verò, inquit, verum amen agrum habere ut lubebit.* Quòd si ad ista sensus supererat, omnino confirmare possumus, illum etiam tum longè vehementiùs ignes persensisse divinos, quorum vis adigebat ad pia suspiria, & ex ejus ore verba eliciebat plena caritatis tum erga eos qui opem ferebant, tum erga eos qui officii causâ alii ex aliis adventabant. Rectori Collegii Societatis JESU, miranti miserantique vim morbi tam inexpectatam, tamque repentinam, *Expectans, inquit, expectavi Dominum & intendit mihi.* (f) An non verò, perrexit Rector idè, si Domino Deo visû esset te in præsentia evocare, voluntatem tuam ad ejus beneplacitum conformares? *Tam mihi accepta, subjecit religiosus æger, hora hæc, quàm alta quavis: Dominus est, faciat quod bonum est in oculis ejus: (g) de me statuatur ut sibi placuerit: quidquid sancta ejus dextera porrexerit, equo animo excipiam, & lubenter.*

Atque hic professionem fidei emisit, eaque absoluta, addidit de suo hæc: *Si mille essent in terris Religiones, ego unam & solam approbo Catholicam, Apostolicam, Romanam: atque in ea proficienda emori volo, quas tunc tandem in contrarium suggestiones adversariorum im-*

B b

miserit.

(e) Act. 8. (f) Psal. 39. (g) 1. Reg. 3.

386 VITÆ B. FRANCISCI SALESII
miserit. Hortanti eadem, ut illud Christi Domini (h)
usurparet, Pater, si fieri potest, transeat à me calix iste.
subjecit, Non sicut ego volo, sed sicut tu: addiditque, Et
quo tempore Salvator meus calicem cruciatuum & mortis
in passione libere animus induxit, calix idem, ad electos
quod attinet, suavitate & consolatione plenus est, nec qua-
quam habet amaroris. Quælit idem Rector, Num-
nam Sanctissimæ Trinitati dedicare se vellet? at-
que hinc æger ardorem intendens, torusque caritate
æstuans hæc firmâ voce pronunciavit: *Quicquid in
me est, voveo & consecro Deo, memoriam factaque, Patri;
intellectum, cogitationes, verba, Filio; voluntatem, affectus-
que Spiritui sancto: cor, corpus, linguam, sensus, dolores om-
nes meos sacrosanctæ Humanitati Christi IESU, qui
mea causa non dubitavit prodi, tradi in manus iniquorum,
& Crucis subire tormentum.*

Interea rumor de instante morte Francisci, om-
nium animos incredibili in cœrote opplevit: ac
Vicarius quidem Generalis Illustrissimi Archiepi-
scopi Lugdunensis ejus causâ Orationem indixit
horarum quadraginta, sanctissimo Sacramento
exposito: & quoniam gravissimo sopore depri-
mebatur æger, ad eum excitandam varii varia per-
contabantur: quibus ille sic satisfaciebat, ut non
aptius vigil quilibet, & facultatum animi sui planè
compos. Et verò compos mirabilem quandam in
modum sui erat: neque enim ejus amorem ad æ-
ternitatem tendentem intercipiabant leralia illa
symptomata, quibus corpus atterebatur: animus
in res cælestes erectus, aut, ut dicamus aptius, Spi-
ritus Dei quo agebatur, sanctâ quadam metamor-
phosi

(h) Matth. 26.

phosi rerum omnium creaturarum voces mutabat in sonos, quos facile ardens ejus caritas intelligentiâ comprehendebat. Cùm Sacerdos quidam ex venerabili Patrum Fuliensiũ Ordine, suggestisset, futurum fortè adhuc, ut in suo throno Gebennensi sedens cerneretur; Ego, inquit, *nunquam concupiui thronum Gebennensium, unam salutem eorum expetui.* Quærenti alteri, num sic carissimas filias suas Ordinis Visitationis orphanas relinqueret? tet illud S. Pauli (i) iteravit, *Qui cœpit opus perficiet.* Famula autem quædam Mõnialium Ordinis ejusdem, earũ quæ ultro, citròque mandata responsaque perferunt, rata exhilaraturam se officioso mendacio ægrorum; nunciavit adesse Illustrissimum Episcopum Chalcedonensem, cum Joanna Fremiotta. At is collectis in exclamationem viribus, *Neutriquam, inquit, soror mea: nunquam planè mentiendum, quicquid demum inciderit.* Item, ab alio quopiam invitatus, ad illud S. Martini usurpandum, *Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem; At ego, dixit pluries, servus maxime inutilis sum.*

Atque hinc demum Medici ipsum sensim deficentem, atque adeò abesse proximè ab exitu conspicati, tempus esse pronunciarunt Sacramentum Extremæ Unctionis, quod jam petierat, adhibendi: id veiò dum fit, ipse qui inungebatur respondens ad singula, fecit quod in se fuit ad indulgentiam eo in articulo solitam proponi, lucrandam piè & religiosè: tum illud Psalmographi (k) adjecit, *Amplius lava me ab iniquitate mea, & a peccato meo munda me.* Sacrosancto corporis viatico incredibili suo dolo-

B b 2 ré

(i) Philipp. i. (k) Psal. 50.

388 VITÆ B. FRANCISCI SALÉSII
te caruit, ob crebram vomitionem: quo quidem
commodo vix accidere quidquam gravius tunc
potuit Viro sanctâ dilectione æstuanti: unde voces
eæ, quas tunc mittebat, dolore & amore permis-
tas: (l) *Meus cibus est, ut faciam voluntatem eius qui misit*
me (m) *Renuit consolari anima mea: memor fui Dei, &*
delectatus sum. Et Archiepiscopo Damasceno, pro-
fitenti advenisse se, ut opem ferret, illudque Salo-
monis (n) afferenti, *Frater qui adjuvatur a fratre, quasi*
civitas firma; subjecit æget, *Et utrumque Dominus sal-*
vabit. Pertexit Archiepiscopus, (o) *lacta super Domi-*
num citram tuam; addidit Episcopus moriens, *Et*
ipse te enutriet. Et confertim deinceps, *Cor meum, in-*
quit, & caro mea exultaverunt in Deum vivum. Miseri-
cordias Domini in eternum cantabo. Quando veniam, &
apparebo ante faciem Dei? Indica mihi quem diligit anima
mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie.

Interea, cum didicisset Dux Nemorosus, quæ
podagria decumbebat, Gebennensem Episcopum
in extremis versari, iussit se ad eum deportari: &
ubi ad lectum pervenit, provolutus continuo in
genua, lacrimisque perfusus, sibi ut benediceret,
itemque filio, Principi Gebennensi, flagitavit. Pe-
cit Franciscus, ut ut potuit, brachium efferens &
extendens: sciscitantibusque quibusdam, Num
eum Principem agnosceret? *Agnosco, inquit; Dux*
Nemorosus est: ego illius cliens sum. Advēnit postmodum
Archiepiscopus Ebredunensis, invenitque occu-
patum prorsus in Deo: hæc inter cetera audivit
ingenti quodam mentis ardore ingeminantem

(l) *Ioan. 4.* (m) *Psal. 76.* (n) *Prov. 18.* (o) *Psal. 54.*
(p) *Cant. 1.*

(9) Domine, ante te omne desiderium meum; & gemitus meus à te non est absconditus, Deus meus & omnia: Desiderium meum, desiderium collium aeternorum. Addidit deinde sancto quodam impetu Trisagium, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth: pleni sunt caeli & terra Majestatis gloriae tuae, Hymnùmque reliquum gratiarum actionis persecutus est; cum adjunxit Psalmum quinquagesimum cum gratiarum actione ex imo corde proficiscente, de beneficiis omnibus quæ Dominus Deus in se contulisset. Post, amicorum cujusdã adstantis manumprehendens, stringensque, advesperasit, inquit, & inclinata est jam dies. Et quærenti ex ipso cuiquam, Timeretne eo extremo momento, dæmonum conatus? In Domino confido, subjecit, ipse educet me de fovea laquei. Qui cœpit, perficiet: quas voces cum ingeminaret ad animæ usque interclusionem, vox denique eum defecit, sacrum JESU nomen finientem: clausulâ utique tantâ virtute dignâ: ut quo modo infans linguam primùm in eam vocem solvit, Deus meus; sic vivere desierit in JESU nomine: quasi voce illâ priori agnosceret principium suum; posteriore Redemptorem veneraretur: mox siquidem inter Sanctorum Litanias quæ à circumstantibus recitabantur, ubi ad illa verba ventum est, Omnes Sancti Innocentes, dum iterantur textiùm, beata illa anima corpore soluta est, fidusque illud Militantis Ecclesiæ extinctum terris, micare cælo cœpit, ubi radii gloriæ ad quam evectus est, nullam unquam defectionem patientur. Obiit anno seculi hujus, secundo & vicesimo exeunte, V Cal. Jan. horâ

Bb 3 octavâ

(9) Psal. 37. (r) Philipp. 1.

390 VITÆ B. FRANCISCI SALESII
octavâ vespertinâ , anno ætatis quinquagesimo
sexto, Episcopatus vigesimo.

C A P U T XI.

*Mirabile quiddam in Francisci corpore : hono-
res in funere ab Aneciensibus delati, Lugdu-
nensibus corpus retinere nequidquam
nitentibus.*

POSTRIDIE manè, ubi tristis rumor de morte Ge-
bennensis Episcopi cœpit increbrescere, con-
fluere continuo urbs tota ad casulam, & prole
quisque venerari sacrum corpus, osculando pedes,
& Sanctum appellando. Corpus lectum auctori-
tate Jacobi Ollerii, Juri Lugdunensibus summa
cum potestate dicundo præfecti; quò condiri pos-
set, balsamo adhibito, ut mos est in Viris primariis,
præsertim dum asportandum est aliò. Aucta admi-
ratio, dum vesicula fellis, acri illo humore pro-
fus carens, nihil aliud exhibuit, nisi grana quædam
versicoloria, ad trecenta, sic inter se connexa, apra-
que, ut Rosarium crederes: certissimo indicio, ut
à Medicis ipsis observatum est, quanto demum
studio, quantaque contentione, iracundiæ motus
totâ vitâ cohibuisset fortis Præsul, quam ad ira-
cundiam erat à natura proclivior: & indidem eni-
tescebat prætereà religiosa illa pietas, quâ semper
in res asceticas incubuerat. Ex iis granis sibi aliquot
depoposcere Viri feminaeque principes, & hone-
stissimus quisque prætereà adstantium: ita mos ge-
rendus